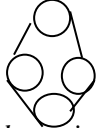

**UNITING CHURCH IN AUSTRALIA: LOTU COKOVATATI KO E OSITERELIA
KONIFEREDI NI VITI: KEI NA VEIVAVAKOSO LOTU VAKARISITO**

Me 20, 18: Penitiko [Pentecost: Nodai naki meda veikilai dina sara [bonding-gathering and knowing each other-Base 1], me vakatorocaketaki ka vakavou na noda bula vakayalo. Affirmation-sharing our spiritual journeys-Base 2] kei na noda cakacakataka se vakadewataka na veika eda sa rawata [caring/sharing-Base 3]. Sa vaka na qito na Baseball ka va na kena i cegucegu; e tolu na naki ni noda veitokani. Ni rawa kece eda sa rawata e dua na kai ka eda sa yacova nai naki ni qito se veitokani [Home Base].

NODA VEIKILAI

Me vakayacori e dua na porokaramu ka rawa ni yukea na noda veikilai vinaka.

Eda soqoni, lululu, veitalanoa ka veiwasei talanoa. Tekivu na soqo ena gunu ti se qai vakayacori ni oti na vuli. Me dau qarauni na vakayagataki ni sevusevu me kua ni vakadaroya na mai lotu ena Siga Tabu kei na nomu cakacaka

NODA BULA VAKAYALO

A.Cakacaka 2:1-21 kei na Isikeli 37:1-14:

A. 1: Ai Vakamacala me baleta na nodra Cakacaka nai Apositolo: E wase vakarua nai naki ni vola ogo: 1. Na Nodra Cakacaka Nai Apositolo sai koya edua nai tukutuku ni Veigauna [History]. *Ea vola taumada ko Luke na nona Kosipeli ka qai mai tomani na nonai vola ena kena ogo. Ko Luke e sega ni dua vei ira na Iperiu se Jiu, ia e kai Anitioki mai Siria, ko ya na vanua vaKirisi. Sa macala ni a vola ko Luke e dua nai vola enai VTV ka wasei vakarua, ko ya na nona Kosipeli kei na Cakacaka. Ko Luke e dua na Vuniwai [Kolosa 4:14], ka i tokani nei Paula. Nai vola ogo sa vakatokai na nodratou Cakacaka nai Apositolo, ia ni da wilika vinaka sa rairai dodonu me vakatokai me 'Na Cakacaka ni Yalo Tabu.' Na Kosipeli nei Luke me vakataki Maciu sa volai kina nai tukutuku ni kawa i Jisu: ea vakatekivu mai vei Atama ka yaco sara yani ki vei Jisu; ia e muria ko Luke na kawa mai vei Meri. [Ia, ko Maciu ea tekivu ga mai vei Eparaama ka yaco yani kivei Jisu...e muria na kawa mai vei Josefa], ko ya ena a Nona sucu, veiqaravi, mate ka tucake tale mai na mate. Sa macala ni a volavola vei 'Ciofilo' e rawa ni dua na turaga rogo, se ko ira era sa 'lomana na Kalou.' [Nai balebale ni 'ciofilo ena vosa vaKirisi 'theo -God-Kalou, philo -love-lomana]. Ko ira na kovana ea tukuni ira ko Luke, ea vakayagataki kina na vosa 'turaga sa vinaka sara [excellency: 23: 26], me vakataki Vilikesa, ka okati kina ko Ciofilo, era dokai ka vakacerecerei. E veitaravi ga na kena volai na Kosipeli nei Luke ena 63-68, kei na Cakacaka 70 AD/ACE. Ea tovolea ko Luke me talanoataka vakadodonu na veika kece ea vakasoqona vata, [Luke 1:1-2].*

2. Na Nodra Cakacaka Nai Apositolo, kei na kena vakaibalebaletaki ena noda bula [Existential Level]. *Sa tomani na Cakacaka ena veitalai me ratou lako yani nai apositolo ka tukuna nai Tukutuku Vinaka ni veivakabulai sa mai vakayacora ko Jisu; me tekivu mai Jerusalemi ka tara sara yani na vuravura raraba, [Cakacaka 1:8]. Ia, me ratou waraka taumada na veivakaukauwataki ni Yalo Tabu [2:11]. Dina ga ni ratou Iperiu kece na tisaipeli; ia, e dredre toka me vakamacalataki vakavinaka ni Kosipeli e baleti ira ga na mata tamata na Iperiu, se me ra okati talega kina na kai matanitu tani. Ia sa dei na veitalai me vakatetei nai Tukutuku Vinaka ki vuravura taucoko; ka sa macala ko ya ni a tarai ira talega yani na kai matanitu tani. Dina ga ni a tubu na vakatitiqa [4:1-31; 7:1-59], ia nira sa cilavi ena kaukauwa ni Yalo Tabu, era a golevi ira talega na kai matanitu tani. Sa la'ki veivakalotutaki ko Filipe ki Samaria; ia ena veitalai ogo sa dewa yani ki Iciopea, Aferika vua na Dauniyau nei Radini Iciopea [8:7-40]. Sa yaco vaka kina vei Konilio na Turaganivalu ni Roma, [10:1-48]; ko Pita ena nonai tukutuku ni a lako vei ira na kai matanitu tani [11:1-18]; kei na 15:3-15. Kei na kena vakadeitaki ni dodonu*

mera rogoca ka vakabauta nai Tukutuku Vinaka ko vuravura raraba, ko ya ko ira talega era sega ni Jiu. Sa dewa nai tukutuku ki Aferika, dina ga ni a sega ni kilai vakalevu. Ea talanoataka ga ko Luke na kena golevi vakatabakidua na cakacaka ni vei vakatisaipelitaki, [se veivakalotutaki], vaka ki Esia kei Urope. Eda raica ni levu taudua na wase ni vola e tukuni Paula [yacana vaKirisi] se ko Saula, [na yacana vaka Iperiu]; o koya e a vakatawa tiko na nodrai sulu na qase ena nona vakamatei ko Sitiveni [7:50-8:1-2]. Sa tarava sara sa baleta nai talanoa veivakurabuitaki ni nona veisau, [8:1ff kei na 9:1ff]. Sa qai kilai se ko cei ko Saula, se Paula ena nona a vola nai tukutuku ni nona veisau ko Luke. Qo na vuna era kaya kina eso na Daunivola Tabu ni naki levu ga ni vola ogo me volai kina e dua nai vakadinadina ni bula nei Paula, ka me nonai sasabai [defence], ena nona veilewai ena mata i Vilikesa, Vesito kei Akaripa na Kovana [raica na 23-28], kei na veilewai talega sa waraki koya mai Roma. Ea la'ki tinia sara na nona cakacaka ko Paula ena nona a vola eso na nonai vola mai Roma, na koro turaga ea la'ki vakamatei kina ena gauna nei Niro, [dina ga ni sega ni tukuni ena Cakacaka]. Ea vakamatei ko Paula ena vuku ni nona vunautaki Jisu, kei na dei tu ni nona vakabauta ena gauna dredre ko ya. Enai lakolako ogo eda raica ni dau salavata kei Paula ko Luke, me vaka na nona vakayagataka na vosa 'keitou,' [Cakacaka 16:10-17; 20:5-15, 21:1-18; 27:1-37; 28:1-16], enai lakolako ogo ea vola kina ko Luke na veika ea yaco tiko. Sa matata ni sega ga ni tukutuku ni veigauna [history], ia sa bibi sara na cakacaka yaco ni Yalo Tabu ena nodra bula na tamata nira sa vakabauti Jisu se ciqomi Koya me nodra Turaga kai Vakabula existential]. Ea vakayagataka ko Luke na vosa ka cavuta ko Jisu ena 1:8, '...E na soli [dou na rawata], na Yalo Tabu dou na qai dau tukuni au mai Jerusalemi, kei Jutia taucoko [2 na yavusa, Juta kei Penijamini], kei Samaria [Isireli, 10 na yavusa], ka yacova nai yalayala kei vuravura.' Na Cakacaka ni Apositolo, se Cakacaka ni Yalo Tabu sa tukuni rau ga vakalevu ko Pita [1-8-10, etc], vakalailai ga baleti Filipe; ko Saula, se Paula [9-28], ko ya ena nodrau dina ki nai tavi erau a kacivi kina ena kena vunautaki nai Tukutuku Vinaka i Jisu Karisito sa Tucake Tale mai na Mate. Nida wilika na levu ni talanoa me baleta na cakacaka ni Yalo Tabu, eda sa kaya ni ko Vuniwai Luke e rawa me vakatoka nai vola ogo me Cakacaka ni Yalo Tabu. Sa vakuria kina na nona kila vakavuniwai ka sa ciqoma ni tiko tale edua na kaukauwa levu ni veivakabulai, ko ya na kaukauwa ni Kalou. Nai vola vei Ceofilo, eda kila ni vakaitutu cecere ka dua na turaga lotu se dua nai vavakoso e 'lomana na Kalou.' Sa tomana kina na veika ea vakayacora ko Jisu, me vaka na Nona vei vakatavulici vei ira na tamata, na Nona mate, ia sa tucake tale mai na mate, kei na Nona kaucake ki lomalagi. Sa solia na Yalo Tabu mei solisoli ka yu ni kaukauwa mera qarava kina nai tavi vakaiapositolo. Sa tekivu na kadre ni Tukutuku Vinaka mai Jerusalemi ka dewa yani ki vuravura raraba, [Cakacaka 2:1ff].

Cakacaka 2: 1-2: Ni oti e 50 na siga mai na Kanavata ni Lako Sivia se 10 na siga mai na Nona Kau Cake ki lomalagi ko Jisu, [yabaki ogo ena Lotulevu 10..Ascension Day], sa qai yaco na siga ni Penitiko [penetecost -50 na siga. Penitiko ena vosa vaKirisi, se na 'Shavout' [ena vosa vaIperiu, na 50 na siga ni oti na Kanavata ni Lakosivia]. Sa dau vakananumi kina e tolu na veika bibi me vakaogo: 1. Solevu ni marau ena macawa ni sa tekivu kina na tamusuki ni witi, se na gauna ni tatamusuki. 2. Solevu ni vakavinavinaka ena kena soli na Vunau e Tini mai Sainai. 3. Solevu ni nodra vakananuma na Jiu na Nona digitaki ira na Kalou mera Nona matatamata. Nai naki e tolu ogori era dausogo kina mai Jerusalemi, se Saioni na Jiu, ka kainaki ni sivia e 2 na milioni era dautiko rawa kina, [ko ya mai na veivanua tani kei ira eso era sa veisau mera lotu vakaJiu, [raica na Cakacaka 2:9-11]. II. Ko iratou na tisaipeli [apositolo, ko ira na marama kei na turaga se ko ira sa vakabauta],

era veitokani se ka ra vakasoqoni vata, ena nodra vakarorogo ka talairawarawa ki na VOSA nei Jisu. Era sa daugumatuataka na nodra wili VolaTabu kei na nodra masumasu ena nodra vakavinavinakataka ka vakarokorokotaka tiko na Kalou. Sa ka bibi na noda raica na *'nodra tiko lomavata, 'na kena vosa vakirisi na 'homothumadon'-homo- dua, se tautauvata, thuma –yalo se vakasama.* Sa kenai balebale, ni ra sa tiko vakayalovata, lomavata se yalodua na tisaipeli, turaga, kei na marama e 120 [raica na Cakacaka 1:14-15], sa *"qai lako vakasauri mai lomalagi e dua na rorogo e vaka na cagi vakacevaruru kaukauwa, a sa vakasinaita na vale taucoko era sa tiko kina."* III. *"Qai lako vakasauri mai lomalagi... se lako vakasauri mai Vua na Kalou* na rorogo me vaka na 'cagi,' ena kena vosa vakaIperiu *'ruach,'* se na *'pneumata'* ena vosa vaKirisi. Na 'Tabu' [agios], sa kune kina na vosa "Cagi Tabu," se "Yalo Tabu." Na 'cagi' kaukauwa ka vakacevaruru sai koya ga na 'Yalo Tabu,' se 'Yalo ni Kalou,' sa *vakasinaita na vale, se vakasinaita na nodra bula, se era sa papitaisotaki ena Yalo Tabu* [se tabadromuci ena Yalo Tabu] na lewe 120 na vakabauta, turaga kei na marama. [Ena vakasama vakatamata, se ena noda bula eda sa sotava oti na 'cagi kaukauwa, vakacevaruru,' 'sa lako vakasauri mai.' Oqo e dua nai yaloyalo ga meda raica kina na veika eda sa kila me vakatauvatani kei na dua na ka vou eda sa bera ni sotava se kila, na kena i rairai, se na kenai balebale]. IV. Ena 'tikina e 2' e cake, eda na kaya kina ni ra marautaka na kena soli na Vunau e Tini, ia oqo sa mai soli e dua nai 'Vunau Vou,' me vaka ea kaya ko Jeremaia 31:31-34, *"Raica, sa kaya ko Jiova, ena yaco..."* na lawa [vunau] vou sa sega ni volai ena vatu, ia sa volai e lomadra na tamata. Sa kenai balebale ko ya ni vunau vou sa sega ni vaka na Vunau e Tini ka ceuta na Kalou ena vatu, me vaka ea soli vei Mosese, ia oqo na 'vunau vou' sa vakavuna na Yalo Tabu sa tiko ena lomadra na tamata vakabauta. V. Ko ira na lewe 120 era sa vakasinaiti ena Yalo Tabu sa tekivu mera vosataka na veivosa ni veivanua era dui lako mai kina ki Jerusalemi, era sa mai rogoca nai Tukutuku Vinaka kei Jisu ena nodra dui vosa, ka ra sa kurabui kina vakalevu [9-11]. Eso vei ira oqo era sa veisau kina lotu VakaJiu [10], ka ra kai matanitu tani, [vakatauvatana kei na duivosavosa enai Vakatekivu 11: 1-9]. Sa kenai balebale oqo ni ko ira na lewe 120 era sa vakasinaiti ena Yalo Tabu era sa tukuni Jisu ena nodra dui vosa kece ko ira era soqoni vata mai Jerusalemi. VI. Sa yaco oqo ni sa oti na vunau nei Pita vei ira, [ena vosa beka vaIperiu se Arimacea se vosa vaKirisi me vaka e kilai

levu ena gauna oqo,]: era sa vakaroti mera veivutuni, ka papitaiso ena yaca i Jisu. *Enai vakatekivu ni lotu vaKarisito, era a papitaisotaki ena yacai Jisu ga, ka qai muri mai na veipapitaisotaki ena yaca ni Lewetolu vaKalou, Tamana, Luvena kei na Yalo Tabu, me vaka sa kune ena Maciu 28: 18-20. Na vua ni vakabauta oqo, na vakabokoci ni valavalaca, na ciqoma na Turaga ko Jisu me nodra Turaga [Lord], na 'Lord' na yaca ga e dau vakatokai kina na Kalou enai VTM, sa vakatokai kina ko Jisu, e duidui mai na 'turaga' (chief) ena vosa vakaViti]; kai Vakabula, ka sa nodra talega nai solisoli ni Yalo Tabu. E rauta ni 3000 [raica na tikina 41,] era a veivutuni ka vakabauta na Turaga ko Jisu. VII. Raica na veitikina oqo 11-21, [vakayagataka e dua na gauna mo dikeva kina na veitikina oqo]. Raica na Joeli 2:28-32 [vaka talega kina Aisea, Isikeli kei Sakaraia, vakayagataka nai dusidusi, enai VTV ko ya na "a" "b" lalai], sa tukuni kina na veika veivakurabuitaki ea vakayacora na Yalo Tabu vei ira era sa vakabauta, kei na veika ena yaco ea vuravura. Ena gauna oqo sa dau vakayagataki vakaveitalia na vosa, "sa kaya vei au na Kalou," se 'sa kaya vei au na Yalo Tabu,' [wilika na II Cesolonaika 2:2], se au a raica ena noqu raivotu, se au tadra... ka sa yaco sara mera vakabauta ka muri koya na turaga, se marama ko ya. VIII. Oqo e so na vakasama meda vakayagataka meda dau dikeva kina na veivosa eso e dau lako mai. *Nai vakarau ni wili VT ka tiko oqori e ra kei na veitikina oqo sa yaga meda dauvakayagataka: Na raivotu, na tadra [dreams and visions], e dodonu me laurai ena rarama ni va na ulutaga bibi oqo: 1. A cava e kaya nai Vola Tabu [Is it scriptural]? 2. A cava e kaya nai tukutuku ni veigauna [history-Historical evidences], se nai soqosoqo lotu [tradition]? 3. Na cava eda kila ena bulavou eda sa bulataka mai ena noda veikilai kei na Turaga ko Jisu [experience: What is your experience?]. 4. E salavata li kei na noda dikeva na ka eda tadra/raivotu ena rarama ni vakadidike, se vakalelewa kei na eda vulica -scholarship [Reasoning. What are the empirical evidences?]. Sa bibi na kena vakayagataki na vakasama bibi e va me vukei keda ena noda i lakolako vakalotu. Oqo ena duidui mai na Lotu se i vavakoso era bulia na ka era vakatoka me Tatadra kei na kena Cakacakataki [Vision and Mission], ka yaga me veitalanoataki na tikina oqo. IX. Tikina 11-21 sai yaloyalo ni Siga ni Turaga, na Veilewai [The Day of the Lord], na gauna ena vakayacora kina na Kalou na lomana e vuravura. Ko Pita sa vakabauta ka vakadewataka ni gauna ko ya sai koya na gauna oqo nei Jisu kei na kena**

sovaraki na Yalona--me vaka na nodra vakabauta na Jiu, baleta ni ra mata tamata digitaki, ka lako mai vei ira na Kalou.

A. 2: Nai Vakamacala lekaleka me baleti Isikeli: Oqo e dua nai vola dredre ka sega ni dauwiliki vakalevu me vakataka nai vola nei Aisea kei Jeremaia. Era a tiko vakabobula mai Asiria na yavusa e 10 me vaka era a kau vakabobula yani ena yabaki 722 BC/BCE. Sa dau veivakolonitaki ka ravuravu tiko ko Asiria, ka vakakina ko Papiloni kei Ijipita. Ia ea valuti Jerusalemi ko Nepukanesa na Tui Papiloni ka vakarusa na Vale ni Soro, ka yauta kece na kenai yaya koula maroroi, ka sa oti vakadua kina na nodra kaukawa na matatamata digitaki. Qai kenai tinitini na nona a vesu na nodra tui ko Setekaia [Zedekiah], me vaka ea raica ka vakadinadinataka na vakamatei ni luvena, oti sa qai velo se ceuti laivi na mataka me mataboko [wilika na II Tui 22-25]. Ko Isikeli ea tomani ira na Juta era a kau vakabobula ki Papiloni, ko ya ni rauta na yabaki 522. Sa digitaki Isikeli na Kalou me bete ka parofita, ka me parofisa vei ira mai Papiloni kei Juta, ea tekivu na nona parofisai ni rauta na 593 BC/BCE. Na veika ea vakayacora na Kalou ena bula nei Isikeli e sai vakatakilakila ga ni veika ea vakayacora vei ira na Nona tamata: 1. Me davo vakanatutu ena 390 na bogi, ka me kana musu[4:4]; 2. Me toroya na kumina kei na uluna [44:20]; 3. Me kakua ni tagicaka na mate nei watina [24:15-25]. E dua vei ira nai talanoa eda dau wilika wasoma ena Isikeli: ko ya na Buca ni Suimamaca, [37:1-14]. *Ko Isikeli e bete ka parofita, nai balebale ni yacana 'ezekiel' ezeli- veivakaukauwataki, el - Kalou... 'sa veivakaukauwataki na Kalou, God strengthens. Sa wase vakalima nai vola: 1-3:Na raivotu nei Isikeli, ena nona dagava ka qoroya na lagilagi ni Kalou kei na nona kacivi ka lesi me dua na parofita; 4-24: Sa vakasalataki ira na Isireli ko Isikeli ena vuku ni cudru ni Kalou, ena nodra totogitaki baleta ni ra tamata talaidredre. E vuqa na veika dredre ea yaco vei Isireli, sa dauyaco taumada vei Isikeli mei vakaraitaki ni veika ena vakayacora na Kalou vei Isireli ena nodra dauvuki tani mai Vua. Ena 25-32: sa tarai ira talega na matanitu tani ka ra tu tikivi Isireli na cudru ni Kalou ka ra sa dautotogitaki talega. 33-39: Sa rogoca ko Isikeli na vuaviri ena kena a kabai ko Jerusalemi, ka a solia kina ko Isikeli na parofisai ni Nuinui [hope]. Sa okati eke na raivotu eda kila vakalevu, nai Vaga ena macawa oqo, na buca ni sui mamaca kei na cakacaka veivakurabuitaki ni Kalou. Sa yalataka na Kalou ni na sereki ira mai na liga ni meca ka kauti ira lesu mai ki Jerusalemi kei Juta. 40-48:Na raivotu nei Isikeli ena Vale ni Soro Vou e Jerusalemi, na soli ni vakarau vou ni soKalou kei na vanua sa suka lesu vei ira na mata tamata digitaki ea wasewasei tale mera vakatawana...ea yaco mai ena gauna ni veivakacokotaki. A cava na vuna meda wiliki Isikeli kina? 1. Sa lewai ira na Nona tamata na Kalou. E rua na tikina*

bibi ena veilewai oqo: dua, me totokitaki ira na talaidredre; rua, me laveti ira cake na vakarorogo ka talairawarawa Vua na Kalou. Sa vakatavulici keda na tamata lotu vaKarisito, dina ga nida vakabauta na loloma savu ni Kalou, meda vakabauta talega ni na yaco dina mai na gauna ni veilewai ka da na tu kece kina ena mata ni Kalou. 2. Meda nanuma tiko ni Kalou oqo e dau sauma talega na ca? Ni dua e caka ca vei keda, sa sega ni nodai tavi meda sauma lesu, laiva ga Vua na Kalou, sa Nonai tavi ko ya. Meda sauma ga na ca ena vinaka...sa ka dredre toka, ia ko ya na sala vaKalou. 3. Mai muri ena vakataucokotaka tale na Kalou na bula ni tamata, me dua ga nai Vakatawa ka duabau na qele ni sipi. Ena veigauna ena yaco na veika dredre me vaka na gauna nei Isikeli, ia mai muri ga ena vakataucokotaka na Kalou na ka kecega [God restores everything, finally]. 4. E levu sara na vakasama ena Isikeli ea la'ki kauta cake, se taurivaka ko koya ea vola nai Vakatakila enai Vola Tabu Vou. E cavuti vaka 300 nai VTM kei enai VTV. Ni kilai ko Isikeli ena veika e tukuna se vola, ena kilai vinaka talega kina e vuqa na nona vakasama enai VTV. Ko Isikeli sa tukuna na cecere, lagilagi kei na kaukauwa ni Kalou [omnipotent], na Nona kaukauwa [mighty] kei na Nona tiko ena veivanua kecega [omnipresence]. Sa laurai vakamatata na Nona savasava ka veiwekani kei ira na Nona mata tamata sa digitaka. Nida talaidredre na tamata, ka da nanuma ni sa yali na Kalou, e sega sara ni vakakina. E tudei tikoga na Kalou, veitalia ga ke sega nida vakabauta na tamata, se eda riba tani mai Vua, e dei tu ga na Kalou,' na Kalou e tawa tubu ka tawamudu. Baleta ni dredre na wilika nai vola, se so tale nai vola dredre se vereverea, oqo e tolu na sala me wiliki kina, tovolea taumada vei Isikeli: wilika ga na tiki ni vola [The verse-centred approach]; Wilika ga na veivakasama bibi [The passage centred approach]; Wilika nai Vola taucoko [The book centred approach [God]. Na sala oqori e rawa ni ko wiliki Isikeli kina, e bibi talega na noda vakayagataka na "sala ni Vuli Vola Tabu, [Bible Study Methods] e ra.

I. Isikeli 37:1-14: Nai yaloyalo ni buca ni sui mamaca sa vakaraitaka ga na nodra bula na Isireli [t.11], era sa talaidredre ka qarava na kalou tani ka yawa mai vei Jiova na Kalou dina. *Sa sega vei Isireli nai nuinui, sa sega ni matata tu na vunilagi, sa vaka na tamata sa mate ka davo no enai bulubulu, sa vaka na sui mate, se na sui mamaca na nodra bula. Oqo e dua nai yaloyalo ka rawa ni dusia na noda bula ena noda talaidredre ka vuki tani mai Vua na Kalou; eda sa na vaka ga na sui mama, meda tarogi mada se na rawa ni ra bula tale na sui ko ya? Sa dua na ka ca. II. Sa kauti Isikeli na Kalou ki na buca ni sui mamaca ka sa donu na nona sauma ko Isikeli, 'Ko ni sa lewa ga na Kalou- se koi Kemuni ga Ko ni na sauma rawa na taro oqori?' III. Sa sauma na Kalou ka vakaroti Isikeli me parofisai ki na sui mamaca, sa qai solia na Kalou na kaukauwa mai na cagi vaKalou, se na Nona veiceguvi [ruach, na cagi vata*

*ga oqori eda raica e cake ena Cakacaka 2]; era sa cokocokovata na sui, ka ra lesu tale me 'dui veitorovi na sui kina kenai sa'-ka sega ni veisotari cala. Sa vosa na Kalou, sa parofisai na Parofita, sa lako mai na cagi VaKalou sa solia na ua, na viciko, na lewe; ia sa davo no na tamata me vakaga mai na nona a buli taumada, [Vakatekivu 3:1]. A cava tale sa vo me tucake kina me bula, na vakasama ka sa cakacaka? IV. Tarava ni gadrevi me vakataucokotaki na tamata, sa ceguva tale na Kalou enai cegu ni bula [ruach, pneumata], ka sa qai bula mai. Era sa vaka edua na mataivalu vakaitamera, sai ira oqo na mata tamata ni Isireli nira sa ceguvi vou tale mai Vua na Kalou. V. *Raica vakavinaka na nodrau cakacaka vata na Kalou kei Isikeli; sa vosa na Kalou, sa vakarorogo, talairawarawa ko Isikeli ka vakayacora na ka e vinakata na Kalou. Ni parofisai ga me vaka na lewa ni Kalou sa yaco sara na vosa ka vakavotukanataki.* VI. *Eda sa vaka kina koi keda ni da ceguvi tale enai cegu ni Kalou, se ena noda curumi ena Yalo Tabu, eda na vaka e dua na mataivalu levu sara. Sa na vakadomobula na noda sa na ravuravu ena bula ni veivakatisaipelitaki! Sa rairai dua na 'vakabula ika levu,' eda sa vakayacora tiko nai sogosogo lotu ni da sa nuitaka ga na nodai sogosogo vakalotu, na nodai vakarau vakavanua, na noda cakacaka vagumatua, ka me noda kaukauwa ni qaravi tavi?? A cava tale beka e yali tiko?**

B. Nai Vakamacala ni Same: *Sa dauvakayagataka vakalevu ko Jisu na Same ena nona vunau kei na nonai vakavuvuli, baleta ga ni sai vakarau ni nodra bula, ena nodra bula vakavuvale kei na lotu mera dau lagata se cavuta na Same. E 150 na Same era a vakasoqoni vata ena dua na gauna balavu, ka ra dau vakayagataka ena nodra: vakacaucautaka na Kalou, ena nodra vakavinavinaka Vua na Kalou, ena nodra tusanaka na nodra vakabauta, ena nodra tukuna na nodra vakanuinui, na nodra dui rarawataka na tamata yadua na nodrai valavalaca, kei na Nona Dina tu ga na Kalou ni lomani ira ka me me veivuke. Na uto ni Same sai koya na bibi ni nona vakararavi se vakabauta na Kalou na tamata yadua. Sa vinaka talega meda raica kina na nona tukuna vakadodonu na tamata na nona gagadre se cikecike Vua na Kalou. Na Same sa yaga ena draki ni bula kecega eda kila ka sotava na tamata... meda dauvakayagataka me yaga ki na noda bula ni vakabauta! II. Ena vuku ni noda dau taleitaka na Same, ena uasivi meda raica na kenai wasewase e 5 ka muria vinaka nai vola e lima nei Mosese sa vakatokai na Penitatuki [Penteteuch-pente-5 teuch- nai vola]. Na veiwasewase sa dusia vakararaba ga na veikulutaga sa vakabibitaki ena veivola e lima. Sa kenai balebale ko ya ni Same: 1. Same 1-41 ena salavata kei Nai Vakatekivu [Genesis]. Me vaka ga na veibuli ni Kalou enai akatekivu, na lutu ni tamata enai valavalaca, ka yalataki na veivueti ni Kalou. E levu na Same oqo e tukuni ni a vola ko Tevita ka sa vakaraitaka na nona vakalougatataki na tamata, nona lutu mai na liga ni Kalou, kei na nona vakabulai mai Vua na Kalou. 2. Same 42- 72, na Lako Yani [Exodus], ea vola ko Tevita me baleti Isireli, sa vakarusai ka vakavoui tale. Sa vakabulai Isireli na Kalou, ka sega ni yaga me vaqara tale edua na sala, mera rai ga Vua na Kalou, sai Koya ga na Sala mera vueti ka vakabulai kina. 3. Same 73-89 sa salavata kei na Vunau ni Soro[Leviticus], ea vola ko Esafa kei ira na nona kawa. Sa vakabibitaki kina na Vale ni Soro, na Nona lagilagi na Kalou, sa cecere ka kaukauwa. Sa na gole kina na tamata me vakabulai ka vakarokorokotaka na Yacana Tabu. 4. Same 90-106, Tiko mai na Lekutu [Numbers], era lewe levu era kainaki ni ra vola ka sa baleta na veiwekani nei Isireli kei na veimatani tu sa wavoliti koya kei na Nona lewa na Kalou na matani tu ko Isireli kei na veivanua kecega era sa vakarorogo ki na nona lewa. 5. Same 107-150 nai Vakarua [Deuteronomy –deut -2, nomy-law] sa kainaki ni a vola ko Tevita ka vakabibitaki kina na Kalou kei na Nona Vosa. Sa levu kina na sere ni veivakacaucautaki, veivakarokorokotaki kei na vakavinavinakataki ni Kalou. E levu na Same oqo era sa volai me lagati ena*

soKalou, ka sa rawa meda vakayagataka talega meda lagata Vua na Kalou, se meda vola eso nai vakarau ni soKalou me salavata kei na veiSame ogo. 6. Na Same 104 e tiko enai ka va ni wasewase [90-106], qai raica na kenai vakamacala e cake.

Same 104:24-34, 35b [wilika na wase taucoko]:

I. Me ia ga vei Jiova na vakavinavinaka ni sa bulia na veika kecega. Ni sa kauta tani na Yalona ko Jiova [Yalo Tabu] ena mate na ka kecega [29-30], ia ni tala mai na Yalona, sa buli tale na veika me bula ka vakavoutaka tale na delai vuravura kei na bula ni tamata, ka vaqeyavutaka nai valavalaca. Me ia ga vei Jiova na vakavinavinaka. “...*O ni sa kauta tani na nodrai cegu, era na mate, ka ra lesu tale me kuvu ni soso. O ni sa tala yani na Yalomuni era na bula, io ko ni sa vakavoutaka tale na delai vuravura.*” **II. Na same ogo sa tukuna vakamatata na Isikeli 37 kei na Cakacaka 2 e cake. Sa dusia na kena bibi ena noda sa vakasinaiti ena Yalo Tabu me qaravi kina nai tavi. Sa yaga na vuku vakatamata me vukea na qaravi ni Lotu, ia sa bibi sara na vakasinaiti ena Yalo Tabu, na kaukauwa se vuku vaKalou.**

C. Roma 8: 22-27: *Nai naki ni vola nei Paula ogo me vakaraitaki koya enai vavakoso mai Roma ka vakamatatataka vei ira na veika e kila ena nodrau veikilai kei na Turaga ko Jisu Karisito. Ko koya nai apositolo ka kacivi me vunautaka nai Tukutuku Vinaka [1:1] kei na nonai tukutuku ‘Niu sa sega ni maduataka nai Tukutuku Vinaka kei Karisito, ni sai koya ogo na kaukauwa ni Kalou me vakabulai kina ko ira yadua era sa vakabauta:sa liu vei ira na Jiu, vei ira talega na kai matanitu tani’ [1:16]. A volai mai Koronica ena 57 AD/ACE ni vakarautaki koya tiko nai lakolako ki Jerusalemi. Eda sa raica ena nona Kaulotu ni sa golevi Esia oti, ia ogo sa nanuma ena veivakaugeti ni Yalo Tabu me gole ki Sipeini [Spain] ka okati kina ko Roma. Ia me liu ki Jerusalemi ka kauta kina nai loloma mai nai vavakoso lotu [Roma 15:23-28]. Ko ira nai vavakoso mai Roma e lewe levu na Jiu ka so talega era kai matanitu tani. E sega ni volai sara vaka e dua nai vola, ia e muri wase 16 sa vakaraitaka nona cavuta na yacadra nai vavakoso ka lewe ni lotu. Ogo e dua nai vola yaga me wiliki ka vakavuna na vakavoui ni Lotu ena vei yabaki drau sa oti [Augustine, Martin Luther, John Wesley, etc].*

I. Nida sa nei Karisito, eda sa luve ni Kalou, sa rawa meda kaya vata kei Jisu, ‘Apa Tamada,’ eda sa vagalalataki mai na ca; eda sa “taukeyi, eda sa na taukena na ka ni Kalou,” ko ya eda na wasea vata nai yau levu nida sa vakaitavi vata ena kena vakatulewataki vata [tui vata kaya-co heirs], kei Jisu [16-17]. Sa solia vakailoloma oti vei keda na Kalou na Nonai loloma talei, ko ya na Luvena ko Jisu Karisito, na Nona veivosoti kei na bula tawa mudu. Sa vakayaloqaqataki keda meda kerea Vua na vei ka eda gadreva [our needs] ena yacana. **II. Sa kaya ko Paula ena 22-27 ni sa vakavuna ga nai valavalaca nai tuvaki vakaloloma ni veika sa yacova na veika bula se na veika buli e vuravura, ko ya ni sa vakabobulataki ka curumi enai valavalaca. Baleta ni sa**

vakaoqo na vuravura [created world], sa sega ni yacova rawa kina nai naki ni Kalou ena vuku ni Nona veibuli. Ia sa sega ni yalolailai ko Paula ni sa vakabauta tiko ni cakacaka ea mai vakayacora ko Jisu ni sa mai sereka se vagalalataka na vuravura e veivakabobulataki, veivesuki, se curumi ena ca, ka sa vakavouya ko Koya. Me yacova na siga ko ya ena waraka tikoga na tamata na Nona veivakataucokotaki na Kalou. “...*sa vutugu vata ko vuravura taucoko...me yacova na siga oqo...oi keda talega [eda sa vutugu] eda sa rawata nai sevu ni Yalo Yabu...eda sa vutugu tiko e lomada, ni da sa waraka meda vakabauti me gone, ni na vakabulai na yagoda...*” Sa na vaka oqo na kenai balebale: eda waraka na gauna totoka ko ya, ena Nona veivakataucokotaki tale na Kalou ena vukui Jisu Karisito, ko Koya sa vakadinadinataka na dina, se na tudei ni tucake tale mai na mate. Sa vakaraitaka ko Jisu na yago vou ni tucake mai na mate, na yago eda na vakaivotavota talega kina, na yago ni tucake tale mai na mate. III. Oi keda na tamata lotu vaKarisito eda sa raica ka kila na vuravura oqo sa dukadukali vakayago, vakayalo talega [valavalaca], ia sa rai na matada nida vakabauta ni na yaco mai na Nona veivakataucokotaki na Kalou, sa dei nai Nuinui, ena yaco mai na gauna vinaka ni Kalou...eda sega ni vakanuinui ki na ‘bilo cicila,’ se vakanuinui matewale, se ki na dua na ka sa laurai. Kevaka eda sa vakanuinui ena dua na ka e laurai, sa sega ni nuinui dina ko ya, [raica talega na Iperiu 11:1ff]. Sa tu e matada na bula taucoko vata kei na Kalou, na bula vou oqo sa tekivu edaidai ena noda sa veikilai, se ciqomi Jisu Karisito me noda Turaga kai Vakabula. Nai solisoli ko ya, meda tiko ena lomalagi vou kei na vuravura vou ni Kalou, eda sa galala kina mai na veika kecega e veivakataotaki ena vuravura oqo: na tauvimate kei nai valavalaca. Eda na vakayagotaki ena yago ni tucake tale mai na mate [raica I Koronica 15: 25-58]. Sa vakadeitaka vei keda na Yalo Tabu nai tekivu ni veika vou eda sa vakadinadinataka [guarantee of the resurrection], me vaka sa vakadeitaka nai II Koronica 1:22; 5:5; Efeso 1:14, kei nai talanoa ni Nona tucake tale ko Jisu ena Kosipeli e va]. V. *Oi keda meda vakararavitaka ga na veika kecega Vua na Kalou, ni sai Koya ga ena solia vei keda na veika kecega eda kerea Vua...ena solia ga na Kalou na veika e ganiti keda ena Nona gauna ga,... me vaka ena vinaka ga vei keda*. VI. Sa vakadeitaka ko Paula ni veivakabulai ni Kalou sa yaco oti, sa yaco tiko, ena qai yaco talega mai [past, present and future]. Sa yaco oti vei ira sa vakabulai, vei keda e daidai kei ira mai muri. Ena dua tale na kenai tukutukuni, sa yaco oti vei keda, sa yaco tiko edaidai, ka da sa waraka na Nona gauna na Kalou enai otioti ni gauna. VII. Oi keda na tamata vaKarisito eda sa sega ni bula ga vakai keda se colata ga noda dui leqa yadua ena veisiga. Ni tu na veika e dodonu meda vakalougatataki kina ka dredre meda tukuna Vua na Kalou, meda vakabauta na Yalo Tabu, ko Koya sa masu tiko e

vukuda yadua ka masuta [tukuna vua] na Kalou ena vosa e kilikili, ka veiganiti me rogoca na Kalou. *Sa kenai balebale ga ko ya ni levu na noda masu, e sega ni vaKalou, eda rogoca tikoga ka sega ni rogoca na Kalou. Sa bolei keda meda raica tale mada nai vakarau ni noda masu!*

D. Joni 15:26-27, 16:4b-15:

D. *Nai vakamacala baleta na Kosipeli i Joni*; 1. O cei ko Jisu Karisito? Sa saumi na taro ena Joni I ka vakayagataka ko Joni na sere e daulagati voli ena gauna koya ni ko Jisu na “Vosa” ka buli kina na vuravura ka solia na bula ena veika kecega [1:3, 4]. Ko Joni na Dauveipapitaisotaki sa kacivaka ni ko Jisu na “Lami ni Kalou sa kauta laivi nai vakavalaca ni kai vuravura” [1:29]. Ni sota kei Jisu kei Filipe sa kilai Jisu ni ko koya “sa tukuna ko Mosese kei na parofita” 1:45] kei na vosa nei Nacanieli ni ko Jisu, ‘na Luve ni Kalou, na Tui kei Isireli” [1:49]. 2. Sa sinai nai vola enai talanoa veivakurabuitaki: na yalewa ni Samaria ka solia vua ko Jisu na ‘wai sa tovure kina bula tawamudu’, na marama ka vesuki ni valavalaca tiko, ko Lasarus ka vakaturicake tale mai na mate [11], kei tisaipeli Tomasi ka vakatitigataka ni sa tucake tale mai na mate ko Jisu [21]. Sa vakayagataka ko Jisu na vosa rogo levu mai nai VTM ena taro nei Mosese se ko cei e vosa tiko vua, sa kaya “Koi au koi au ga [I am who I am]. Ko Jisu sa kaya ni sa bera ko Eparaama, au sa bula [I am]. Sa vakayagataka na vosa ogo ni ‘Koi au na madrai ni bula’[6:35]; “Koi au na rarama kei vuravura” [8:12]; Koi au nai Vakatawa Vinaka [10:14]; “Koi au na vaini dina” [15:1]. 3. E 7 na cakamana e vakayacora ko Jisu ena Joni, ia sa sega ni cakamana walega sai ‘vakatakilakila [signs] ni ko Jisu sa Luve ni Kalou. Nona vakabula na lokiloki [5:1-8] sa tukuna kina ni ko koya e vakataki Tamana sa sega ni vakacegu ena cakacaka [5:19] ka vakataki Tamana sa solia na bula vei ira e vinakata [5:21]. 4. Sa duidui nai tovo ni nona volavola mai vei iratou na Kosipeli suivata [synoptic gospels]-Maciu, Marika kei Luke]. Sa dau balavu na veitalanoa kei ira eso, ka kenai naki me tukuna se ko cei ko koya kei na naki ni nona lako mai. Sa levu na veika vinaka sa veivakavulici kina ka vakabibitaka e tolu na ka bibi ogo: ni ko koya na sala, na dina kei na bula [the Way, the Truth and the Life 14:6] ka sega ni dua ga na sala ia ko koya na sala [not a way but the way, etc]. 5. A cava na vuni nona volavola? Me rawa ni vakabauta na tamata, “ ia sa volai ogo mo dou vakabauta ni sa Karisito ko Jisu, na Luve ni Kalou, ia me soli vei kemudou na bula ena yacana ni dou sa vakabauta” [20:31]. ”E rawa vakacava na veika ogo? na taro nei Nikotimo. Sa matata sara ni kaya vua ko Jisu ni veitalia ga na nona dokai ena lotu ka vakaitutu cecere kina, ’E dodonu mo sucu vou tale ena Yalo Tabu’. Sa gadrevi na veisau dina, koya ogo na ka e dodonu me vakayacora ko Nikotimo se oi keda yadua, me veisau na bula ka vakabauti Jisu: “Ni sa lomani ira na kai vuravura vakaogo na Kalou sa solia kina na Luvena e duabau ga sa vakatubura me kakua ni rusa e dua vei ira sa vakabauti koya me nodra ga nai solisoli ni bula tawamudu.” [3:16]. 6. Nai talanoa ogo e tiko ena Maciu, Marika kei Luke: sa sega ni tiko enai vola nei Joni: na sucu nei Jisu; na Nona papitaiso; na Nona temaki; na vakasevi ni tevoro; na matalia ni yagoi Jisu; na Kanavata ni Lako Sivia; na veika dredre ena masu mai Kecisemani kei na kaucake ki lomalagi. E raica ko Joni ni sega ni coka na nonai naki [20:30-31] na veitalanoa ogori. E vakayagataka ga na veitalanoa ogo ni coka na nonai naki: na yukici ni wai me waini [’nai vakatakilakila’-signs, sega ni vakayagataka na vosa ‘cakamana’-miracles]; na turaga ena bati ni wai mai Peciseita; sa vakabulai na luvena na turaga dokai se vakaillesilesi [nobleman, official]; na vakabulai ni tamata sucu mataboko kei na vakaturi cake tale mai na mate nei Lasarus. 7. Ko Joni e dua e voleka sara vei Jisu, “a sa vakararavi ena lomasarei Jisu, ...ko koya sa lomana ko Jisu.” [Joni 13:23]. Sa laurai e liu sara vei ira na kenai dau ni Vola Tabu ni ogo na Kosipeli vakavalu. Ena veigauna mai muri me yacova e daidai, sa dei tu ga na vakasama ogori ka vakayagataki me vukei keda ena noda yulica na vakabauta dina. Meda dau wilika vakavinaka nai vola ogo ka vunitaki koto e so na vakasama vuni ka uasivi meda raica ka na veivuke kina na Yalo Tabu [double meaning]. 8. A vola ko Joni na luvei Sepete ka tacina ko Jemesa, na tisaipeli se Apositolo. E vola nai vola tale eso [Joni 1,2,3] okati kina nai Vakatakila. A volai na Kosipeli ni bera ni vakarusai ko Jerusameli ena 70, se rauta beka na 85-90 AD/ACE ni bera nona kauvakavesu ki na yanuyanu ko Patimo.

I. Joni 15. 26-27; kei 16: 4b-15: Mai na wase 13-17 eda wilika kina na vosa ni tatau nei Jisu ni vakarau na mate. Ena Joni 14 sa vakarau na veitalatala, ia me ratou kakua sara ni rere se taqaya na tisaipeli. Sa tolu na yabaki ena nodratou tiko vata ka vakavulici iratou, ia me ratou vakabauta ni na talā mai ko Jisu na *Dauveivakacegui, na Dauniveivakatavulici, na Yalo Tabu, ko Koya ga ena vakaraitaka tale vei iratou na ka kece eratou a rogoca mai vei Jisu. Me ratou nuitaka na kaukauwa ni Kalou me vakavulici iratou, ka me ratou nanuma tale na dina ni veika eratou a raica ka rogoca mai Jisu.* II. Ena wase 15-16 sa baleta na Yalo Tabu ena vakadinadintaki Jisu ni sai Koya na Luve ni Kalou, nida sa vakabauta sa na vakadindina tiko ki na yaloda na Yalo Tabu ena noda kilai Jisu. III. Nai karua ni vakadinadina sai keda ga, *na bula vou eda*

sa bulataka nida sa veiwekani se veitokani kei Jisu, na kena lauti ni sa veisautaki na noda bula mai na veika eda vulica mai Vua, kei na noda sa kilai Jisu ka vakaveikilaitaki Koya yani vei ira na tamata kecega. IV. Ena wase 16:4-15: sa yaga vei Jisu me lako yani, ka me na qai rawa ni soli mai na Yalo Tabu, na Dauniveivakacegui [na vosa vakaLatini na 'fortis' e vakayagataki taumada ka vu ni vosa na 'Comforter' a kenai balebale na 'vu ni qaqa se vu ni kaukauwa']. Sa yaga vei Jisu me lako yani ena qai rawa ni soli mai na VU-NI kaukauwa kei na qaqa, na Yalo Tabu, na Dauniveivakacegui, na Yalo ni Kalou na Dauveivakacegui, sa noda na tamata vakabauta. Oqo na kaukauwa nei Jisu ka sa sega ni rawa ni vesuki Koya kina e dua na kaukauwa ni vuravura oqo. Na Yalo ni Kalou sa VU-NI kaukauwa kei na qaqa, sa dauveivakacegui ka sa nodra na tamata vakabauta. Ni qai vakaraitaka na Turaga na dredre ni bula vaKarisito; me vaka na biu ki na vale ni veivesu; biu tani mai na vale ni soro kei na valenilotu; ena yaco na gauna ni tu taudua se galili ka na yacova sara na mate, era sa sega ni lako duadua; *me dei tu nodra vakabauta ni sa tiko na nodrai Tokani na vu ni qaqa, na vu ni kaukauwa, na Dauniveivakacegui, na Yalo Tabu*. Na Yalo Tabu ena qai vakatakila vei ira na vakabauta nai valavalaca kei na ka dodonu kei na lewa dodonu. V. Mera kua ni leqataka ni ka eda sega ni kila oqo, ena qai yakatavulici ira kina na Yalo Tabu, ko Koya talega ena dusia vei ira na DINA mera ilova kina na vuravura dukadukali, vereverea, veilecayaki era bula kina. Ena tuberi ira ena gaunisala ki na bula. VI. *Sa vosa tale tikoga vei keda. Eda sa gadreva vakalevu na Yalo Tabu ena gauna ni bula dredre oqo. Nai kuri ga ni veivakasama oqo mo raica na vua ni Yalo Tabu ena Kalatia 5:22-26.*

3. Na Sala ni Vuli Vola Tabu [Bible Study Methods], na sala ni vakadewataki ni vosa [exegetis]:A. Ni soli mai na leseni se tikina mo wilika: wilika sara, oti qai wilika nai talanoa ni bera na leseni, tarava nai talanoa ni oti na leseni ko ya [context]. B. Tovolea mo kila toka nai naki ni kena volai nai vola ko ya; me vakataki Joni 20:30-31.C. Wilika tale na leseni ka toqa na vosa kei na vakasama bibi e lauti iko? Qai raica sara na kenadui balebale? D. Ko raica rawa e dua na vakasama e buwawa ka sega ni macala vinaka, raica tale ka wilika na kena vakadewa vakavavalagi, kena e rawarawa? E. Raica tale na tikina enai Vola Tabu e rawa ni vakamacalataka na vakasama ko raica tiko, me vaka ena veivola tale eso enai Vola Tabu.Vakayagataka e so na taro ena vosa: A cava [what]? Gauna cava e volai kina se cavuti kina na vosa [when]? A cava na vuna [why]? Caka/yaco/rawa vaka evei [show]? F. Raica na "a" "b" "c" lalai enai Vola Tabu vakaidusidusi ka tukuna na vanua mo wilika tale me vakamatatataka na tikina ko wilika tiko; na references se foot/end notes. Indexes enai VT Vakavavalagi. G. Dikeva na vakayagataki ni gauna [tenses]: "Au a lako!" [past], "au sa lako!" [present] kei "au na lako!" [future]? I. Raica rawa e so na vakasama vou? [Goleva na veitikina ena leseni ni kua? Se dua ga na tikina] J. Mo nanuma tiko ni ko wilika tiko e dua nai vola ka volai ena 2000 vakacaca na yabaki sa oti, mo vakasamataka na i tuvatuva ni vanua [geography], nai tovo ni bula, [culture and traditions], na veika e yaco ena gauna ko ya [history], kei nai vakarau ni nodra volavola [literature].K.Ia sa dei tu ni oqo na vosa ni Kalou, e vosa bula [Ipiriu 4:12]. Mo masulaka ka nuitaka na Kalou ena nomu vukei ni sereki ni vosa.L. Sa kena gauna oqo mo tovolea ke ko gadreva me toso cake tikoga na nomu kila na i Vola Tabu , mo tekivu vakavolia e so nai vola ka rawa me vukei iko. Eso nai Vola Tabu sa tu vata kei na kenai vakamacala [Commentary] se Dictionary of the Bible kei na nomu Dauwilika wasoma na Taro enai vola ni Sere vakaviti sa no kina na yavu ni noda vakabauta kei na cioloji ni lotu. M.Na kena i otioi mo qai taroga na taro: A cava e da vulica rawa mai nai talanoa oqo? Se A cava na kenai balebale vei au/kena yaga vei au ena noqu i tutu vakatamata, vakalotu vakarisito, etc. se cava na kenai balebale /yaga ki nai vavakoso? N.Kua ni rawai sara ena muria nai kalawa e soli yani enai vola baleta ni na tubu mai eso na vakasama e vakavotuya na Yalo Tabu, me golevi sara.

VEIKAUWAITAKI: A cava meda cakava me sureti kina ko ira era sega ni lewe ni lotu? E dua e da nanuma meda sikovi koya? A cava tale e rawa ni vakayacori?

Jovili kei Lisa Meo